

Årsredovisning 2011

Vaxholms Fästnings Museum (svb)

Förord

Det andra verksamhetsåret, som omfattade hela 2011, är avslutat. Bolagskonstruktionen med dess ingående kompetenser har entydigt gynnat verksamheten. Resultatet är mycket gott! Av museibolagets fyra långsiktiga mål är två helt nådda. Museets fortlevnad är säkerställd och kompetens för vidare utveckling finns. Vidareutveckling av den museala/kulturella kvalitén pågår liksom arbetet att utveckla Vaxholms fästning som besöksmål.

Museet är i stort självgående. Stödet från SMM och SMHA är dock alltjämt viktigt. Inom verksamhetsområde Samlingar har de viktiga ansvarsfrågorna klarlagts genom det tecknade Låne- och förvaltningsavtalet mellan SMM och VFM AB.

Framtidstron är stark. Utvecklingsarbetet kommer målinriktat drivas med mottot: "Vaxholms fästning med dess museala och kulturella kvalitéer är ett självklart besöksmål i storstadsregionen".

Stellan Fagrell

Styrelseordförande

Bakgrund

Vaxholms Fästnings Museum grundades som KA 1 förbandsmuseum 1947 och har fram till 2010 drivits av Försvarsmakten. Regeringen har beslutat att Försvarsmakten inte ska bedriva museiverksamhet utan har i stället tilldelat SMM och SFHM 30 miljoner kronor årligen till bevarande av det svenska försvarets kulturarv. Kopplat till satsningen finns ett antal utpekade museer däribland Vaxholms Fästnings Museum.

På uppdrag av SMM genomförde Nolmark Development AB (Node) 2008 en utredning av befintlig organisation, finansiering och verksamhet vid Vaxholms Fästnings Museum, med syfte att ta fram förslag till huvudmannaskap, samverkansformer och möjliga utvecklingsvägar. Utredningsarbetet visade på att ingen enskild aktör var villig att ta över huvudmannaskapet för museet. Förslaget var då att samla en grupp av intressenter villiga att driva verksamheten vidare i bolagsform. Museets vänförening och Strömms Kanalbolag, som sedan tidigare bedriver annan verksamhet vid Kastellet, var till en början de enda aktörerna, men efter utredningsarbetet anslöt även Node till intressentgruppen.

I januari 2010 bildades bolaget Vaxholms Fästnings Museum AB (VFM AB). Bolagsformen är aktiebolag med särskild vinstutdelningsbegränsning med följande ägarandel; Strömms Turism & Sjöfart 70 %, Vaxholms Fästnings Musei Vänner 15 % och Node 15 %. Vänföreningen håller ordförandeskapet.

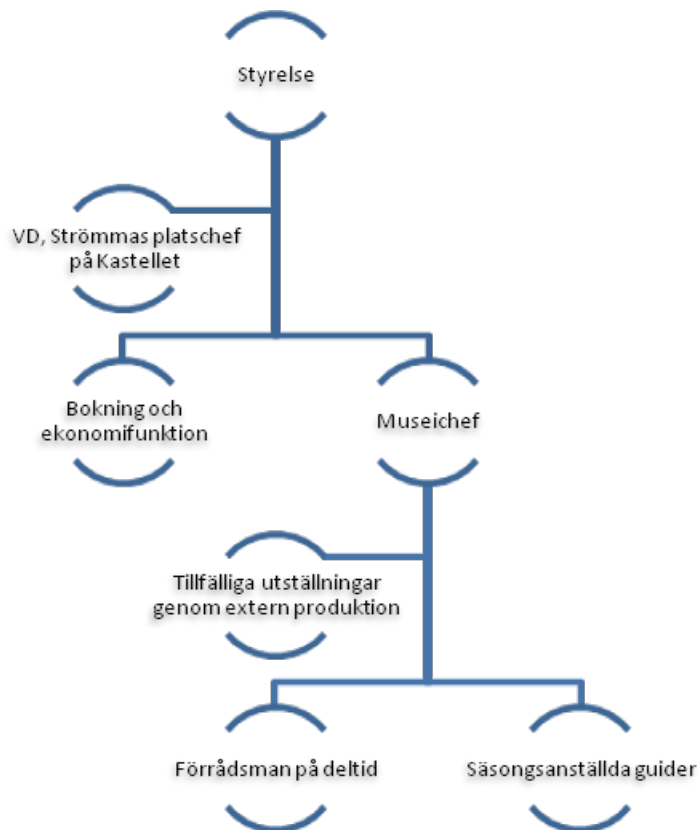
Bolagsbildarna har alla olika motiv för sitt engagemang i museet:

- *Vänföreningen* har såväl i sina stadgar som i sin verksamhet att se till att museet utvecklas och kan leva. I detta fall leva vidare. Kan tillföra historiska kunskaper och ett brett kontaktnät.
- *Strömms* genom Vaxholms Kastell: ser museet som en viktig del i Kastellets attraktionskraft, en viktig verksamhet i ambitionen att öppna kastellet mot privatgäster samt inslag som kan förstärka konferensgruppers besök. Kan tillföra synergieffekter på platsen med bokning, dagligledning, marknadsföring och försäljnings och marknadskanaler. Har också erfarenhet av drift av liknade anläggningar på Birka och Nya Älvsborgs fästning.
- *Node* ser museets potential och vill gärna vara med och utveckla den. Intresse av att delta i utvecklandet av innovativa former för att organisera och finansiera museiverksamhet, med hög museal och kulturell kvalitet. Kan bidra med bred kunskap och mångårig erfarenhet av hur man organiserar, leder och bedriver verksamhet inom kulturarvsområdet. Har ett nationellt och internationellt kontaktnät av museer, myndigheter, universitet och ministerier/departement.

Men målet är det samma:

- Att säkerställa museets fortlevnad,
- Att bibehålla och vidareutveckla den museala/kulturella kvalitén vid VFM,
- Att genom museet utveckla Vaxholms Fästning som besöksmål med såväl privatpersoner som grupper och företag som målgrupp och
- Att behålla kompetens för vidare utveckling av museet.

I juni 2010 tog VFM AB formellt över driften av museet från Försvarsmakten. Verksamheten är organiserad enligt figuren nedan:

Resultatredovisning

Verksamhetsområde: Publik

Visnings- och programverksamhet

Museet har under 2011 varit öppet för besök varje dag under perioden 28/5-28/8, (med undantag för midsommarhelgen) samt de två första helgerna i september, 3/9-4/9 och 10/9-11/9.

Öppettiderna var 12.00 till 16.00 fram till den 23/6 och 11.00 till 17.00 från 27/6 till museets stängning i september. Vi har under hela denna period genomfört minst två allmänna visningar per dag, varav en av dessa i juli och augusti var förlagd utomhus. Utöver detta har museet tagit emot ett stort antal förbokade grupper på andra tider. Glädjande kan konstateras att både enskilda besök och antalet besökare i grupp ökat sedan föregående år.

Museet har under året genomfört följande utåtriktade evenemang:

27/2-2/3	Sportlovsöppet
12/6	Barnens dag. Visningar, dans, teater, film, musik, korvgrillning mm.
18/6	Konsert med Arméns musikkår på Vaxholms kastell.
29/6	Militärhistorisk vandring i Vaxholms stad.
24/7	Visningar av Fredriksborgs fästning. Konsert med 1700-tals musik.
11/9	Militärhistorisk vandring i Myttingelinjen.
18/9	Visning av Oscar-Fredriksborgs fort.
24/9	Militärhistorisk resa till Vaxholms kastell, Siaröfortet, Fredriksborg. (Samarr. SMHA)
1/11	Dramatiserad nattvandring med eldshow på Vaxholms kastell.
4-5/12	Julöppet hus på museet.
11-12/12	Julöppet hus på museet.

I samarbete med Statens fastighetsverk (SFV) har museet utvecklat en ny utomhusvandring som lanserades under sommaren. Den nya vandringen lägger mer fokus än tidigare visningar på det civila liv som levdes på Kastellet under det förrförra sekelskiftet. SFV finansierade i samband med utformandet av denna visning en mindre sökning och sammanställning av material förvarade i museets arkiv.

Försäljningsverksamhet

Med kort varsel blev museet av SFV erbjudet att ta hand om driften av en ny butik och besökscentrum belägen vid ingången till fästningen. Då lokalen förr använts som vakt- och arrestlokaler kallas butiken för "Vakten". Butiken drivs på förmånliga villkor och museet driver tillsvdare butiken på prov, för att senare utvärdera verksamheten. I "Vakten" tillhandahålls ett

bredare sortiment än i museets reception, där sortimentet mer koncentreras mot Kastellets och försvarets historia och samlingar.

Utställningsverksamhet

Under 2011 visades i samarbete med SFV konstutställningen "I HATE WAR" av den rysk-svenska konstnärinnan Ludmila Pawlowska. Utställningen byggdes upp både i Västra linjens runda del och i Kruttornet på Kastellet. Utställningen bestod av ett stort antal installationer och konstverk som handlar om människans behov av krig och fred. Det var första gången som museet visade konst inom sina lokaler och på ett tema som de flesta delar, men där åsikterna om vad som förhindrar krig skiljer sig markant hos oss människor. Museet visade även en spionutställning som fokuserade på förhållandena i det forna Östtyskland, STASI och på spioneriets tekniska hjälpmedel. Denna utställning byggdes upp av föreningen Sveriges Öga och Öra med bistånd av museets chef. Utställningen väckte stort intresse bland våra besökare inte minst från dem som kom från Tyskland.

Informations- och marknadsföring

Museet deltog i branschorganisationen Sveriges museers vårmöte och fick under detta möte som en officiell punkt i programmet, möjlighet att presentera museibolaget och dess verksamhet.

Kastellet var under året utvalt av Statens fastighetsverk att tillsammans med Kalmar slott och Ottenby kungsgård att ingå i ett pilotprojekt gällande besöksmålsutveckling. Detta projekt ingick i sin tur i ett större initiativ kallat "Hållbar Besöksnäring" som leds av det Västsvenska Turistrådet och Tillväxtverket. Projektet är en nationell satsning för att etablera en kvalitets- och hållbarhetssäkring för hela Sveriges besöksnäring. Genom fastighetsverkets försorg kom Kastellet därför under året att granskas som besöksmål i tre olika utvärderingar som utfördes av Visit Scotland och av Handels utredningsinstitut (HUI) I samtliga av dessa utvärderingar nådde Kastellet och museet mycket höga betyg.

Genom fastighetsverkets fokusering på de tre nämnda besöksmålsanläggningarna kom Kastellet och museet att få del av fastighetsverkets marknadsföring och ett stort antal artiklar kom därigenom att skrivas om Kastellet, inte minst i fastighetsverkets egna publikationer. Under 2011 har museet samordnat en stor del av sin annonsering genom Strömme Turism & Sjöfart, detta genom information i Kastellets foldrar, nyhetsbrev och annonsering. Museet har också utvecklat sin utåtriktade information genom att aktivt finnas med i sociala medier såsom Facebook och YouTube. Museet har under 2011 genom sin vänförening skapat en aktiv affischeringsgrupp som sätter upp museets affischer i Vaxholms stad.

Redovisning av museets besöksiffror:

Enskilda besökare:	År 2011	År 2010
Vuxna och barn	6 245	5 961
Barnens dag	950	900
Julöppet hus	244	240
Totalt:	<u>7 439</u>	7 101
Besökare i grupp:	<u>2 904</u>	2 680
Antal grupper: 77 st.		(86 st.)
Totalt antal besökare:	10 343	9 781
Besökare till evenemang utanför museet:		
Konsert med Arméns musikkår, 18/6	102	
Militärhistorisk vandring i Vaxholm, 29/6	21	
Visning av Fredriksborgs fästning, 24/9	161	
Militärhistorisk vandring i Myttingelinjen, 11/9	31	
Visning av Oscar-Fredriksborgs fort, 18/9	70	
Militärhistorisk skärgårdsresa Kastellet, Siaröfortet, Fredriksborg, 24/9	100	
Nattvandring och eldshow på Vaxholms kastell,	130	
Totalt antal besökare (Vuxna och barn):	615	582
Totala antalet personer i kontakt med museet och dess Olika evenemang:	10 958	10 363

Verksamhetsområde: Samlingar

När VFM AB tog över driften av museet från Försvarsmakten sommaren 2010 var frågan om vad som skulle ske med de föremål som är knutna till fästningen inte löst. Den övergripande målsättningen för 2011 var att tillsammans med SMM hitta en långsiktig lösning på detta problem. Under 2011 har Nolmark Development (Node) på uppdrag av SMM utrett och presenterat ett förslag till lösning i denna fråga. Under hösten har därför ett avtal slutits mellan SMM och Vaxholms Fästnings Museum AB som reglerar parternas åtagande i denna fråga. (Se bil.)

Under året har en projektanställd arkivarie arbetat med att skriva en förteckning över museets arkivhandlingar. Uppdraget finansierades av Försvarsmaktens logistik. Genom denna inventering och uppteckning har SMM som statens företrädare kunnat överta handlingarna från försvarsmakten och de förvaras tillsvidare vid Vaxholms Fästnings Museum som en deposition.

De pjäser som står utefter Västra linjen på Kastellet borggård har under året målats genom Vaxholms Fästnings Musei Vänners volontärgrupp.

Museets handvapen har under året inventerats men uppgifterna måste kompletteras då vapentillverkarnas namn inte registrerades, vilket krävs enligt polismyndigheterna för beviljande av vapenlicenser.

Verksamhetsområde: Kunskapsuppbyggnad

Under 2011 har museet och dess vänförening hjälpt Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms länsmuseum och Stockholms stadsmuseum i ett bokprojekt om det kalla krigets befästningar.

Museet har på uppdrag och bekostnad av Statens fastighetsverk genomfört en arkivsökning och sammanställning av ett material med namnet "Livet på Kastellet 1880-1920".

Genom projektbidrag från SMHA kunnat projektanställa en person på halvtid för att påbörja ett förarbete gällande en utställning om livet på Kastellet kring förförä sekelskiftet.

Museets chef har under året besvarat historiska frågor från allmänhet och myndigheter. Bolaget har tillsammans med vänföreningen gett ut museets årsbok nummer 51 med historiska artiklar om bland annat fästningen Rindö redutt, Stockholms södra landfront mm.

Museichefen har deltagit i Vaxholms stads namnberedningsgrupp.

Verksamhetsområde: Organisation

I juni 2010 tog Vaxholms Fästnings Museum AB över driften av Vaxholms Fästnings Museum från Försvarsmakten. VFM AB är inget museum i traditionell mening utan ett museidriftsbolag, ägt av två

kommersiella företag tillsammans med museets vänförening. Staten ger ekonomiskt bidrag till verksamheten, äger och förvaltar Kastellet där museet är inrymt och ansvarar för samlingarna som visas, medan det är det privata bolaget ansvar för museiverksamheten.

Under året har bolaget köpt tjänster gällande bokning, ekonomi, städning, vaktmästeri och verksamhetsledning av Strömma turism och sjöfart.

Styrelsens sammansättning 2011

Stellan Fagrell, ordförande. (Vaxholms Fästnings Musei Vänner)
Peter Henricsson, vice ordförande. (Strömma turism och sjöfart)
Lars Aggestedt, ledamot. (Strömma turism och sjöfart)
Rebecka Nolmark, ledamot. (Nolmark Development)
Per Andersson, suppleant. (Vaxholms Fästnings Musei Vänner)
Jan Larsén, suppleant. (Strömma turism och sjöfart)
Henrik Nolmark. (Nolmark Development)

Fast anställd personal:

Lars Aggestedt, Verkställande direktör.
Erik Himmelstrand, museichef.

Projektanställd personal:

2 personer

Timanställd guide personal:

7 personer

Timanställd övrig personal:

3 personer

Volontärgrupp:

4 personer